

วิถีชีวิตชุมชนห้องใต้ถุน วิถีชีวิตชุมชนของชาวไทแสก

"เอกสารประกอบรายงานฉบับสมบูรณ์
โครงการแนวทางการจัดทำพจนานุกรมภาษาแสกฉบับชาวบ้าน
เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาแสก บ้านชะหว้า
ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม (RDG53M0021)" v.5

กันยายน ๒๕๕๔

จัดทำโดย

ทีมวิจัยพจนานุกรมภาษาแสก ฉบับชาวบ้าน

เขียนภาษาแสก

สุจิตรา คະยาวงค์, จวง ก้อนกั้น, สีฟัน เอกจักรแก้ว

วาดภาพโดย

โยธิน เอกจักรแก้ว, นิตยา เอกจักรแก้ว

พิมพ์

ชินกร ชัยปัญหา

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.),

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษา ม.มหิดล

คำนำ

หนังสือวิถีชีวิตชุมชนของชาวไทแสกเล่มนี้ จัดทำขึ้นโดย ทีมวิจัยกรมโครงการจัดทำพจนานุกรมภาษาแสกฉบับชาวบ้านเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภาษาและภูมิปัญญาของไทแสก บ้านชะหว่า ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

เนื้อหาที่รวมอยู่ในเล่ม เป็นการอธิบายถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนไทแสก ซึ่งมีความรัก ความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันในหลายเรื่อง เช่น การประกอบอาชีพ การทำบุญ งานประเพณีต่างๆ ได้เขียนในเรื่องสั้น ที่มีความหลากหลาย จากการนำเสนอของคณะกรรมการทีมวิจัย ลักษณะเป็น เรื่องสั้น อ่านง่าย แต่ประกอบไปด้วย ความคิด จินตนาการ ความสนุก เพลิดเพลิน และแฝงไปด้วยคติธรรม หวังให้เกิดประโยชน์ ตามสมควรแก่ผู้สนใจ ผู้อ่านสืบไป

คณะทีมวิจัยการจัดทำพจนานุกรมภาษาแสก

บ้านชะหว่า ต.ท่าเรือ อ.นาหว้า จ.นครพนม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. ป่าชุมชนห่องโร้.....	1
ป่าชุมชนของเรา.....	1
2. ไนเด็กไปปรอกโคโมโสัยฮันบัก.....	2
เด็กไปช่วยผู้ใหญ่ปลูกป่า.....	2
3. สายรีปักหรงกัันห่องโร้.....	3
ลำห้วยที่หรงกัันของเรา.....	3
4. เลียงบือเลียงว้าย.....	4
เลียงโค - กระบือ.....	4
5. ธรรมเนียมเอ้าเร็ง.....	5
ค่านาลงแขก.....	5
6. พายร้วกัับดอกบัว.....	6
พายเรือกัับสายบัว.....	6
7. เซียนเกาเอ้าเร็ง.....	7
เกี่ยวข้าวลงแขก.....	7
8. เบคนายเชื้อเถียง.....	8

เรื่อง	หน้า
หยุดพักกลางวัน.....	8
9. คัมบีน - คัมปาย.....	9
ทอเสือกก - ทอผ้า.....	9
10. ญิบเผ็ย - ญิบโบ้.....	10
เย็บผ้า - เย็บโบว์.....	10
11. ฮิดเกาโก้บ.....	11
ทำขนมพอง.....	11
12. ฎึมปร้ามือปรู.....	12
จับปลามือเปล่า.....	12
13. เอ้าบุนบักบ้านโร้.....	13
เอาบุญใหญ่บ้านเรา.....	13
14. ฮิดบุนจอบาคนั้มกััน.....	14
ทำบุญตักบาตรคัวกััน.....	14
15. แร่กัันหล่อนอ้อมบ้าน.....	15
แห่กัณฑ์หลอนรอบหมู่บ้าน.....	15

ป่าชุ่มชื้นห้องไร่

บ้านไร่มีป่าชุ่มชื้นหลัวยูโป๊กเดี่ยว ทรุโค้นฉวม พ้นปาอุ้ด้มช้ มบูน มีโคไมเกิดฮั่นเองหล่ายยง กั๊บโคไมไ้โร ย้องกั๊นปรอกคั๊ม โคนฉวมพ้นถ้วนโป๊กโรหรัากั๊น เลียงชี่วัดฮั่นบ้านไร่ ได้จ๊บเจ้อ คั๊ง แดเรื่อเฉื่อ จันทังค้อมือนี้ มีพรั๊กถ้วนพรั๊กปาหล่ายยง หึ้นเอ่งตาม คะเฉี่ยม มีเตรังเม็กชั๊ม รongท้วตอ ท้วคุงเด็ยน เม็งจะนุ่น มีน้างกั๊บ มีค่างฮอก ค้ำฉวมเช้อ มีโคกั๊บแก้ออกคอก สี่ยงซั๊บๆ มีแยงจ๊บ มีโคไมถ้วน ฮิดเบ้อไมกั๊งได้ ไ้โรหวั่งปาโค้นฉวมกั๊อ โรค้อฮั่นมีจ้อ ชั๊มนีกคั๊ บอแด็กไมถ่าถ้วน น้อกกั๊บแซคท้วฮั่น กั๊งได้ฮั่นชั๊นยุ แหน่นปา ชั๊มชั๊นนี้สิ๊บไป

ป่าชุมชนของเรา

หมู่บ้านของเรา มีป่าชุมชนเหลืออยู่เพียงแห่งเดียว คือ ภูกระแต เป็นป่าอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้ที่ขึ้นเองหลายชนิด และต้นไม้ที่พวกเราช่วยกัน ปลูกเพิ่ม ป่าแห่งนี้เป็นแหล่งอาหารเลี้ยงชีพของคนในชุมชน ได้เป็นอย่างดี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีผักธรรมชาติหลายชนิดและมีไข่มดแดง มีตัวต่อ มีแมลงอื่นๆ จิ้งหรีด แมงจิงนูน หนอนไม้และเห็ดที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล หลากหลายชนิด มีกล้วยไม้ดอกสวย มีกาฝากทำยา มีพืชป่าทำยาสมุนไพรพวก เราหวงแหนป่าแห่งนี้ พวกเรามีจิตสำนึกที่ดี ไม่ตัดไม้ทำลายป่า นกและสัตว์อื่นๆ ก็ได้อาศัยอยู่ในป่าชุมชนแห่งนี้ตลอดไป

เรื่อง ผู้ใหญ่โยธิน เอกจักรแก้ว
เขียน สุจิตรา คชะวรงค์
วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

โนแค็กไปปรอกโคไมไสยฮึนบึ๊ก

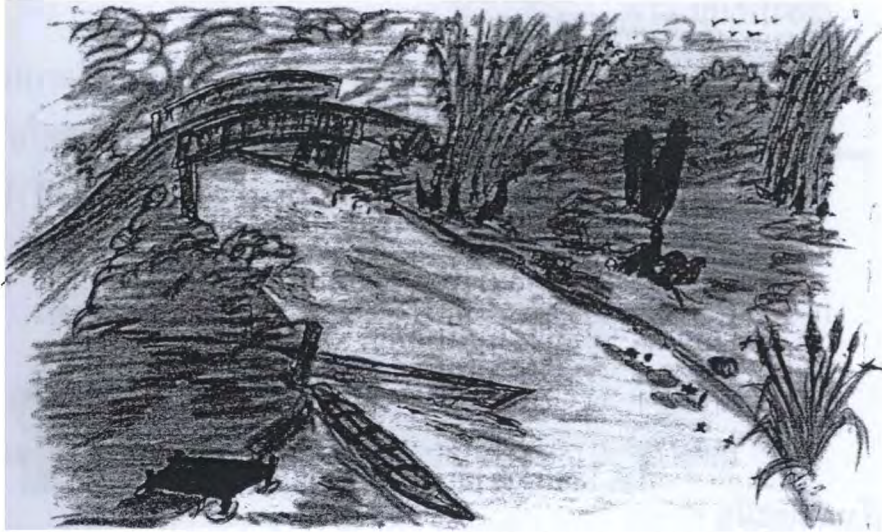
ญามหวุ่นฮึนทังแลว หวุ่นกึ่งโบทั้นเร้งปานเนือ ปะฮึนบึ๊ก ไส้กะพูใหญ่บ้าน ย่องไ้บ้านกับโนแค็ก ไปปรอกโคไมมีะโค้นญาม ปรอกคิมห้องเกา โค้นญามพื้นปาฮึมฮึน ห้องบ้านแตรกโร้ โนแค็ก พรอมจื้อด้าไปไสยฮึนบึ๊ก ปรอกโคไม มือฮึมคั้นค้อเถือ ไปปรอกโคไมมือนี้มีหลายฮึน มีโดได้, เปี้ยก, บุ่ม, จุ่มจิม, บู้กกี, เบ็ดโล้, กัม, มด, จอบแจ็บ, ญูนิค, แพ้, แบ่ม, กัน, ไอ้, เว็บ ท้องหญุกได้หลู้นัม หลั่งมู เถรัมพื้นโนแค็กไผ่ค ฮิดปรอกโบทั้นพื้น กิ่งหักหมั้นไปนัม

เด็กไปช่วยผู้ใหญ่ปลูกป่า

ฤดูฝนมาถึงแล้ว แต่ฝนก็ตกยังไม่มากนัก ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำคนอื่นๆ ก็พาชาวบ้านและเด็ก ไปช่วยกันปลูกป่าชุมชน ปลูกเพิ่มเสริมที่ถูกระแต เป็นป่าชุมชนของบ้านเรา เด็กๆ มีความพึงพอใจ และมีความยินดีพร้อมที่จะไปร่วมกิจกรรม ปลูกป่าในวันสำคัญ ช่วงฤดูฝนทุกครั้ง ไปปลูกต้นไม้วันนี้ มีหลายคน เช่น โดได้, เปี้ยก, ปีแปด, บุ่ม, จุ่มจิม, บู้กกี, เบ็ดโล้, หมอก, แพร, แบ่ม, กำ, มด, จอบแจ็บ, หนูนิค, กัน, ไอ้, เวฟ, ทองญากร้องไห้วิ่งตามหลังเพื่อน เขาเป็นเด็กกินไปยังทำอะไรไม่เป็น แต่ก็ยังอยากไปกับเพื่อน

เรื่อง, เขียน สุจิตรา คະชาวงศ์

วาดภาพ ค.ญ.นิตยา เอกจักรแก้ว

สายรีไ้ก่หฺร่ากินห้องไร

สายรีสี่อกะหฺวยแก่ ฟ่ายชิบฮ่า บอว้ายปราย ฟั้นไ้ก่หฺร่ากิน
ห้องไ้ทไร ญ้ามแลงกึ่งงิมปรา วานลับ เอ้าซุม ทั้งญ้ามหฺวัน เบรียนร็อก
เบรียนแจ็ด น้างฮอกหลาย ฮิดน้างซิม ฮิดน้างฮอด ยอ่กือกินได้ญื่อฯ
มีพริกท้ามปรองฮั้น ถูพริกกะโด้นนัม พริกเมือค พริกแข่ง พริกกูด
พริกฮั้นฯ ทีกิดสือโบฮอก กิ่งหลาย เกิดฮั้นเองตามคะญืม ยู่างรืมรืนี
หลายฯ

ทั้งโฮยบั้นหฺวันเร็ง นัมโครยลันรี ลันฟาย ปร่าฮั้นเชินนัม

ยอ่กินไปตีกสะดุงจ้อเร ได้ปราหลาย ยวงกือกินญ้ามตรัมน้ำ เถรีขวเหวียกฮิดปราแตก กือฮ้ามปี ผ้อหมบ้องหฺร่ายูหฺร่ากิน ฟั้นถูรืนีหมาคะญื่อญ่า น้าง
โบหลายกึ่งยอ่กินปรอกตีม หล่าปราโบหลาย กิ่งฮิดวังเกือค รอทึงกิน รอทึงลิกสำ จังหะสิ ทั้งลิกหลาน คอ่มือนี้

ล้าหฺวยที่หากินของเรา

สายน้ำชื้อหฺวยแก่ ฟ่ายชิบหฺ้า บอควายตาย เป็นที่หาเลี้ยงชีพของเราหน้าแล้งน้ำน้อยก็จับปลามือเปลา บ้างก็ทอดแห ถึงหน้าฝน หน่อไม้ก็ออก
มากมาย ทำหน่อไม้คองหน่อไม้ฮัดปีบ อุดตงเก็บไว้กินได้นาน มีผักป่าเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สามารถหากินได้ตลอดฝน

ถึงเวลาฝนตกหนัก น้ำหลากก็พากันไปวางอวน ยกอได้ปลามาก ก็แบ่งกันไป บ้างก็ทำปลาแห้ง บ้างก็ทำปลาร้าเก็บไว้กินข้ามปี พ่อแม่เราก็
พาทำมาหากิน อยู่อย่างนี้เรื่อยมา ฟิงพาธรรมชาติ ได้อย่างสมบูรณ์ ปลูกหน่อไม้เพิ่มอนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์ปลา เพื่อให้คงไว้ถึงลูกหลาน มาจนถึงทุก
วันนี้

เรื่อง สิทัน เอกจักรแก้ว

เขียน สุจิตรา คชะวงค์

วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

เลี้ยงบือเลี้ยงว้าย

บ้านแรกโร เลี้ยงบือว้ายหลาย น้ำซับเยื่อโกว้าย ได้เกาหลาย
 ปะยัดแฉิ่นก็โบคองซื่อปุยเคมี โรมีพุนอินซี้ อยู่เรือหลังกุกบือว้าย
 โรแล้ว เกาโรกึ่งปรอดชาน บัดไฮยโรกั้นเกา ฝรั่งกายไฮกะตุงทั่วโรนี่
 กึ่งปรอดไฟคอยชานพิด เลียงไปจันบักไคหลายทั่ว ไกกึ่งไคหลาย กึ่ง
 เบงก้วยทังบือว้าย กีบก้วยโกม้นนัมแค ผ้อเหม้เลียงก็หลายทั่ว บัด
 ลิกเค้าออกร้านไป กึ่งเฮือพันมู้นม้งห้องลิกหลาน

เลี้ยงบือกึ่งมีไฮยหงายไฮยพัก โรกึ่งฮัดเอ้า เยื่อกะพันวีที่ชีวีคฮ้อง

โร ก้วยไฮยเนื่อกึ่งไคแฉิ่นโหลัด มีสายไคเข็มตีม โตกบัก ย่อก็อ ไซ้เรือลรัวร้านแคละมือ

เลี้ยงโค - กระบือ

บ้านแรกเรา เลี้ยงโคกระบือมาก ข้างงามเพราะมูลสัตว์ ได้ข้าวเยอะ ประหยัดเงินอีกด้วย เพราะว่าไม่ต้องซื้อปุ๋ยเคมี เรามีปุ๋ยอินทรีย์ อยู่ในคอก
 สัตว์แล้ว ข้าวก็ปลอดภัย เวลาเรากินร่างกายเราก็ปลอดภัยจากสารพิษ เลียงไปนานก็ได้หลายตัว มูลสัตว์ก็เยอะ ขายได้ทั้งสัตว์และมูล ผู้ที่เป็นพ่อแม่ก็
 มักจะเลี้ยงไว้หลายตัว เวลาลูกเค้าออกรือนไป ก็จะแบ่งให้เป็นสมบัติ ของลูกหลาน

เลี้ยงวัวก็มีทั้งง่ายและลำบาก แต่พวกเราก็อคทน เพราะเป็นวิถีชีวิตของพวกเรา ถ้าจำเป็นต้องร่อนเรื่องเงินก็แบ่งขายเป็นรายได้เสริม ก่อนโค
 พอสมควร สำหรับคนในชุมชน อย่างพวกเรา

เรื่อง จวง ก้อนกัน

เขียน สุจิตรา กะษาวงศ์

วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

ครุมน้ำเอ้าเร็ง

ปีนี้ หวันดีแต่เดรัปีเบเรียนร็อกออกมอแล้ว ต้าครามีน้ำมันพืดคัก
ไที่บ้านโรยงกินปร็อกคร้า แตะหละจุ่มเจือฝั้นวง กิ่งนี้บมือปร็อกจอกิน
โบเฮือพรอมกิน บัดโฮยครุมน้ำ คร้าจ้งโบครายควบ

มือนีครุมน้องแอ้งนี้ มือถ็อกครุมน้องแอ้งอุ้น หาร้ายมือจอกินไป
เลื่อย จันแล้วถั่วต่อฮุ้น โบได้จ้งอินแญ้น หาร้าแต่เดรัองกินห้องหงอน
ป็นกินจันอิม โรยชคเวียกไสยกิน เลื่องกินถรูฝั้นวง แหย้นเดรัากินออก
โรเอ้าเร็งกินปะยัคพื้น ก้วยเกาแล้วเอาแญ้นยอกือไใช้ เลียงสืบ เลียง
ทรวร้าน ห้องไที่โรคตอไปกะน้ำ

ค่านาลงแขก

ปีนี้ฝนดีแต่หวัปี เดือนหกคั่นๆ แผลงกล้ามีน้ำกำลังดี คนบ้านเราพากันไปตคกกล้า แต่ละกลุ่มเครือญาติ ก็หาวันหวานกล้า เพื่อไม่ให้พร้อมกัน
กว่าจะถึงคิวของตัวเอง กล้าจะ ไม่แก่เกินไป กำลังพอดี

วันนี้ค่านาคนี้ พรุ่งนี้ค่านาคโน้น ทำอย่างนี้ไปเรื่อย จนเสร็จทุกคน ไม่ต้องเสียค่าจ้าง หาอาหารมาเลี้ยงกันจนอิม เราช่วยกันทำงาน รักกัน
เหมือนพี่น้องคลานตามกันมา เราลงแขกก็ประหยัดทุน เมื่อทุนไม่มากขายข้าวแล้ว ก็มีเงินเหลือ เก็บไว้ใช้จ่าย เลี้ยงชีพครอบครัวต่อไป

เรื่อง จวง ก้อนกั้น

เขียน สุจิตรา คชะวางค์

วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

พ้ายรั้วกับดอกบัว

คร่างพื้นสำหองคือปี นัมฮั้นหริมวังดอกบัว รุ่งบ้านเรือ คังแด
 หล้อมจันทรา ไร้ไปค้ำสายรีนี้ มีถรอบัวรุ่งอ้อยค้อย โบมีทำป็นท้าง
 โรงปะม้านส่องกิไล้ ท้างไร้ปะม้านสำมชิบกิไล้ไค้ ไช้รัวล็องไป่ถริง
 ปาบัว ไต่ปรางฮวนๆ ชับหลายเค้ ชับละร้าย ชับหลั้นหลัว
 เจียนญักเจียนน้อย ใท้ท้างไค้ไร้ ไค้ฮั้นแห่นนัมไร้ แดคำเถร็อง แหม่น
 อาชับถรูเนือ ป่านจิดตะกอนมือหนึ่งหองโหล็ก ฮั้นเตมกือ โบมีไป้กดี
 ถรูดอกไมหมาแต่เพียงสะหวัน กิ่งก้าไค้ ทังชับทังปราง ไป่แดหล้อมๆ
 ริคออนแวงปรางเร็ง คังโคมิชะฝ้ายบ้านแด่ จันทังฝ้ายบ้านเชียว ไร้ไป้นัม
 สายรี ชับหลายละร้าย

พายเรือเก็บสายบัว

ในช่วงกลางพรรษา ของทุกปีน้ำขึ้นเต็มฝั่ง ดอกบัวแดงบานสะพรั่ง ตั้งแต่เช้าจนสาย ยาวตามลำห้วยประมาณสามสิบกิโลได้ บัวสายอย่างเดียว
 ไม่มีอะไรปน พายเรือเข้าไปกลางดงดอกบัว กลิ่นหอมกรุ่นชื่นใจ สีสวยมากเกินคำบรรยาย อยากให้คนที่อื่นได้มาชม ความงดงามของที่นี่กับพวก
 เรา สวยอะไรอย่างนี้ เหมือนกับจิตรกรรมวาดไว้ ไม่มีที่ติ เหมือนดอกไม้สวรรค์ ก็ว่าได้ ทั้งสวยทั้งหอม ไปตอนเช้าๆ กลิ่นยิ่งหอมมาก อากาศเย็นสบาย
 สวยจริงๆ

เรื่อง จวง ก้อนก้น

เขียน สุจิตรา คะษาวงศ์

วาดภาพ นิศยา เอกจักรแก้ว

เขียนเกาเอ้าเร่ง

ออกพื้นที่แล้ว เกาคือกิ่งฟ้อเขียน แล้วเกาคือกิ่งคอกเกาเอ็น เขียน
เกาเอ้าเร่ง แด่หักกะโบได้เร่งหลาย เขือกะเกามันเกพรอมกัน ทำกินโบ
ได้ จ้มพื้นที่จ้งเร่งคิม ลั้งฮุนกิ่งจ้งสคเขียน จ้งแล้วแท่นเกา หล่าวเกา
ขอบคุด เตียกเกาหลาย โส้ยกินโบได้หลายปีานเนือ

เกี่ยวข้าวลงแขก

ออกพรรษาแล้ว ข้าวเขาก็สุกเกี่ยวได้แล้ว เสร็จข้าวเขาก็เกี่ยวข้าวหนัก ก็ลงแขกเช่นเคย แต่ว่าช่วงเก็บเกี่ยว แรงลงแขกไม่ค่อยมาก เนื่องจาก
ข้าวสุกเต็มท้องนา พร้อมกันทุกที่ รอกันไม่ได้จำเป็นต้องจ้างแรงงานอื่นมาเพิ่ม บางคนก็จ้างรถมาเกี่ยว จะได้เสร็จเร็ว ก่อนที่ข้าวจะกรอบร่วงหล่นทิ้ง
เสียหาย น่าเสียดายข้าว ฤดูนี้ช่วยกันได้ไม่เต็มที่

เรื่อง จวง ก้อนก้น

เขียน สุจิตรา คະษาวงศ์

วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

เบคนายเชื้อเถียง

ฮิดเหวียกหม่าเตหล้อมจันถร่า นายเอ้าก้านแต่กึ่งโบนายป้าน
เนือ เยื่อกะโรฮิดเหวียกหลายฮู้นโสัยกิ้น โบญื่อกึ่งแลว ถรู๊กะบีดเคี้ยว
หนึ่ง เถียงตะแลว เหมื่อยเสียงเหรักฮู้นกิ้นเกา เถรื่องกิ้นมีเตหองหงอนๆ
ไปฮิดเหวียกน้ำเคือกิ่งหงอนถรู๊กิ้น โร้กิ้นเกาโร้มกิ้น ขางมีคิ้วมซูกค้อ
เถือ ค้อถ้องน้ำโรไปน้มกิ้น

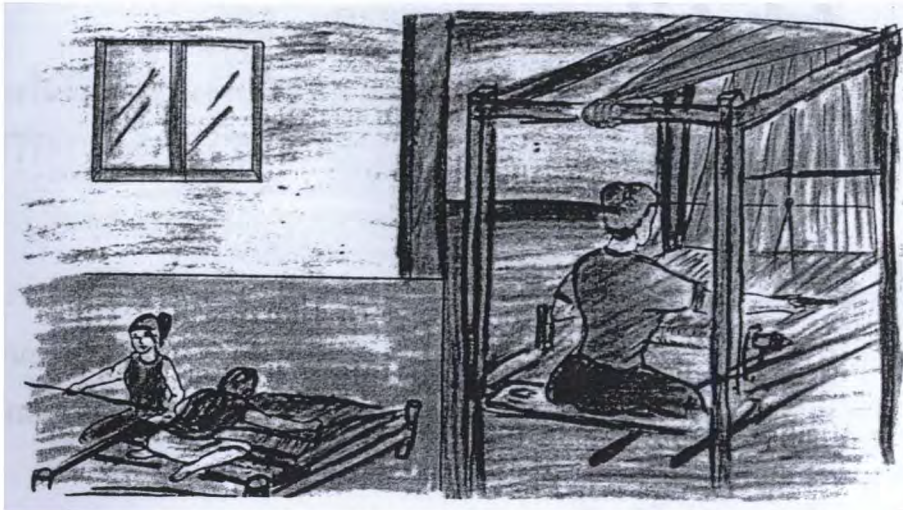
หยุดพักกลางวัน

ทำงานมาแต่เช้าจนสาย เหนื่อยน่าดู แต่ก็คงไม่มากนัก เพราะทำงานหลายคน ช่วยกันทำ ไม่นานก็เสร็จ ดูเหมือนว่าแป็บเดียวก็พักเที่ยงแล้ว
แม่ครัวเรียกเชิญให้หยุดพัก รับประทานอาหารมื้อกลางวัน เรารับประทานอาหารร่วมกัน อย่างมีความสุข ทุกครั้ง ทุกๆ นาทีไปด้วยกัน

เรื่อง ธนันชัย ชัยปัญหา

เขียน สุจิตรา คชะวรงค์

วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

คัมปิ่น - คัมปาย

แถวเกาะแลวนัม กิ่งพ้อคำมีเวีล้ายูคี เหม่บักบ้านโร กิ่งยงกิ้นคัมบิ่น เอ้าก้อไ้ ปีหนั่งปีนุ่น ปีรับเฮกไปไ้ท่หมา ตามท้มเนี่ยมปะเพนี้เป็งบ้าน เบื่อเตรยเค่อ บ้านโรมีพ้อเคิดเอ็ง ตามคะเถี่ยม น้มเงรัมรี ไ้ลัจปรอก เอ้าเค่อมั้น ส่อยปรากรีคก้อ แดกอนตรม้มน้ำ คัมก้อไ้ หลังไ้กึ่งก้วย มีล้ายไ้เค้เซิมคัมกิ้น

เหม่บ้านล้งกุม กิ่งคัมปายมีหลายยาง มีจะม่า จะสอบ ก้อนมี แถวกิ่งพรอยก้อไ้แค ก้วยน้ม บ้านโรมีชินมีชินพรอยล้ายซับบๆ

พุ่มบิ่นญาพินบ้าน ฮุ่นพินเหม่บัก วัวฮิดซับบคอกิ้นหมาแดญื่อ ทั้งค้อมือนี้ โรจ้งไ้เค้แค้นซับบๆ

ทอเสือกก - ทอผ้า

เสร็จจากหน้านา ก็พอมีเวลาว่าง ผู้หญิงบ้านเราก็พากันทอเสื่อ เอาไว้ใช้ ปูนั่งปูนอน ปูรับแขกไปไทยมา ตามธรรมเนียมประเพณีไม่ให้ขายใคร บ้านเรามีต้นกกเป็นเหลียม มีชื่อว่าฝื่อ เกิดเองตามธรรมชาติ ที่น้ำต้นริมห้วย ส่วนต้นกกลำกลม ปลูกเองทำเป็นเส้นตากแดดไว้ ทอไว้ใช้ เหลื่อไ้ก็ขายมีรายไ้เค้เสริม เลี้ยงครอบครัว

ส่วนแม่บ้านบางกลุ่ม บางคนก็ทอผ้าหลายอย่าง มีผ้าขาวม้า ผ้ามัดหมี่ ผ้าห่ม ผ้าไหม ใ้เองบ้างขายด้วย บางบ้านมีผ้าไหม ผ้ามัดหมี่ลายสวยงาม เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน ซึ่งแม่บ้านเป็นผู้สืบสานต่อ มาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน พวกเราได้ไ้ใส่ผ้าไหมสวยงาม ฝีมือนุญชย

เรื่อง คุณยายจันทอง เอกจักรแก้ว
เขียน สุจิตร์ คชวงค์
วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

ฉุบเผี่ย - ฉุบโป

ฉุบเผี่ย ฉุบโป กิ่งพื้นอำลึบเจ็ม ยางหนึ่งห้องบ้านโร๊ เผี่ยกิ่งเอา
หมาแต่หรือเพ็ยชะกัน โบต้องไปเอ็ง กวกลดไปกิ่งได้หญ่ายยู ใ้โร๊โร๊โบ
ตริก มีเหวี่ยกฮิดเม็ดปี

โปกิ่งฉุบได้ พื้นโปก่อนผรั้ม โบได้ไปเอาไคร มีโล้งงานหน่น
บ้าน วัวลึบหมาแต่กุงเอ็บ ฮิดหลายกิ่งได้หลาย แล้วแต่เจ็ยฮิด เจ็ยซ่า
หม้าด ห้องเดอมี้น นายแดพิคแดกึ่งฮิดชะ เพือทรวรร้านโร๊ ใ้พื้นผ้อเหม
กิ่งฮิดเพือเล็ยลึกลึยหล่าน ลึกล่านกิ่งใ้ผ้อเหม ช้มเจ้าใ้ยได้
ถรวรร้านโร๊กิ่งมีควมชุกยู

เข็ยผ้า - เข็ยโบว์

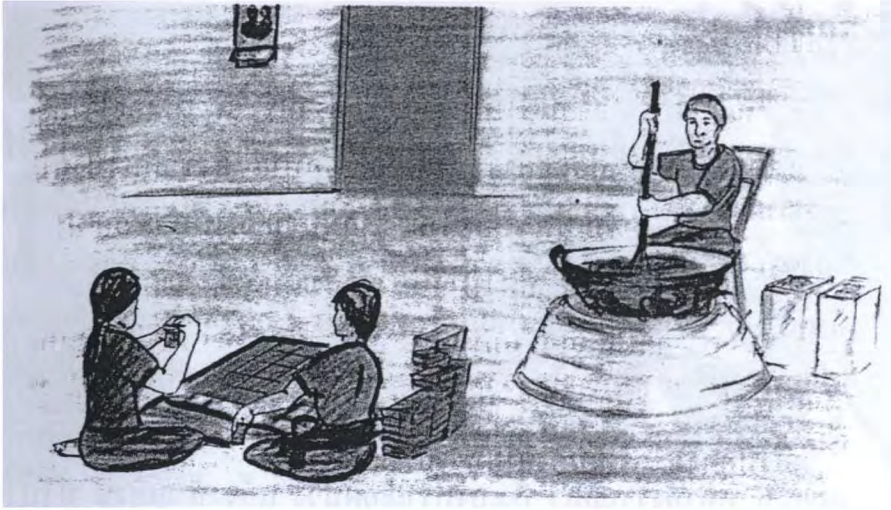
เข็ยผ้า เข็ยโบว์ ก็เป็นอาชีพเสริม อย่างหนึ่งของเรา เลือก็รับมาจากในเมืองสกลนคร ไปรับเองก็ได้ ฝากรถโดยสารก็ได้ ง่ายดีคนบ้านเราขยัน
มีงานทำทั้งปี

โบว์ก็เข็ยได้ เป็นโบว์ผูกผม ไม่ได้ไปรับไกล มีโรงงานในหมู่บ้าน รับงานมาจากกรุงเทพฯ ทำมากก็ได้มาก แล้วแต่ความสามารถของตัวเอง
ทำไปเรื่อยเหนื่อยกพิค ลำบากบ้างก็อดทนเอา เพือครอบครัว เพือเล็ยลูกหลาน ลูกหลานก็ช่วยพ่อแม่ เทำที่จะช่วยได้ ครอบครัวคนบ้านเราก็มี
ความสุข

เรื่อง จวง ก้อนกั้น

เขียน สุจิตรา คະชาวงค์

วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

ฮิดเกาโฉบ

ฮิดเกาโฉบ ห้างถั่วบับัน เกาหนุ่มตอดจอก กิ่งพื้นอาสี่บเซิม ห้อง
ไต่บ้านโร๊ ยางหนึ่งแล้วเตด้อมัน มีกฮิดมัทหระ เกาโฉบพื้นเกาหนุ่ม
ห้องเพาแตรกโร๊ จักกะววย้องฮิดหมาเตโฮ๊ยเนือ เกิดหมากิ่งแหรัน
โหล็ค หงอน ก้วยดี ฮิดก้วยเม็ดปี สะฮาด ปรอดไฟ จอจื่อฮิดจับเจือ
กึนนะผ้าบดี

ทำขนมพอง

ทำขนมพอง ถั่วถั่ว ขนมหอกจอก เป็นอาชีพเสริมของบ้านเรา อีกอย่างหนึ่ง แล้วแต่ความถนัด ขนมพองเป็นขนมของเผ่าแสก ไม่ทราบว่ามี
กันมาตั้งแต่เมื่อไหร่ เกิดมาก็เห็นแล้ว อร่อย ทำง่าย ขายดี ทำขายได้ทั้งปี สะอาดปลอดภัย ใส่ใจในคุณภาพ

เรื่อง สมภาร แสนสุภา

ไล เบญจศาสตร์

เขียน สุจิตรา คชะวรงค์

วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

จุ่มปรำมือปรุ

ไต้แลกรไโร มีเจียนซาห่ม้าคพีเสศ หร่าปรำได้ โบคองไซเถรื่อง
มือ ฉ้ามแลงนัมแอ้งล่องหลาย ลุ่มหล็อกเชอบาย กิ่งชัวกั้นไปจุ่มปรำ
เคือรีริมกั้นวังรีมี เขียบเบ้น เขียบไพร รากมันจุมล่องนัม เขียบเบ้นพื้น
ไมโซบ โคมั้นโตรังโง้ง คคไปโง้งหม่ายู ริมกั้นวังรี รากมันย้อยล่อง
นัมพื้นปุม ส่างคคั้นเขียบเบ้อมันกิ่งเบ้อหน้า ปือกริดได้คี่ ฮิดเอือเขียบ
เบ้นแน็ก ปรำเข้าช่นยู บัดโรไปจุ่มกิ่งศร่าบนำกั้นเข้า แล็ดหรั้อนหรั่านี้
ลิ่งฮูนกิ่งบือคจุ่ม ลิ่งฮูนกิ่งยู่จุ่มหรั่ายโบ้กไปเลือย จันพอกกิ่งช้องกั้นฮัน
คอยนัม หม่าทั้งร่าแลว กิ่งเบงปรำเอือฝั้นวง แอ้งเน้นแอ้งนี้ ทีโบได้

ไปจุ่มนัม คั้นก้วยกิ่งก้วยเฮือทีกทีก ทือกอะโรพื้นฝั้นวงกั้น ชินบ้านแลกร ไโรพื้นทรูนี้หม่าแต่ญื่อ ทั้งค้อมือนี้

จับปลามือเปล่า

คนบ้านแสดนี้ มีความสามารถพิเศษ จับปลาได้โดยไม่ใช้เครื่องมือ หน้าแล้งลมร้อนมาก ประมาณบ่ายโมงก็ชวนกันไปจับปลา ริมฝั่งลำห้วย มี
พุ่มเบ้น พุ่มไผ่พุ่มเบ้นก็เป็นไม้เนื้ออ่อน ลำต้นเลื้อยคองอยู่ริมน้ำ รากเป็นฝอย หย่อนลงน้ำ ข้างบนมีใบคอกหนา บังแดดได้ ทำให้พุ่มเบ้น มีความเย็น
สบาย ปลาชอบมาอยู่ เวลาเข้าไปงม ก็ช่วยกันดักข้างนั้นบ้าง ทางนี้บ้าง บางคนก็ดำน้ำ บางคนก็ว่ายน้ำงมปลา ช่ายทิ้งมไปเรื่อย จนถึงเวลาอันสมควร
กลับ ได้มากน้อยตามความสามารถของแต่ละคน พอกลับถึงบ้านก็แบ่งให้ญาติ คนนั้นคนนี้บ้าง ถ้าขายก็ขายไม่แพง ถูกกว่าราคาในตลาด เพราะเรา
ถือว่าเราเป็นญาติกันทั้งหมู่บ้าน เราเกื้อกูลกัน เช่นนี้มาช้านานจนถึงปัจจุบันนี้

เรื่อง ทับทิม คะแก้ว

เขียน สุจิตรา คชะวรงค์

วาดภาพ โยชิน เอกจักรแก้ว

เ้าบุนบักบ้านโร

บุนบักบ้านโร ทีกกับมือซ่งก้านค้อปี ผ้อเหมย์ซ่งล็กหลาน ไป
 แร็กนัมผ้อเฉอเหมย์เฉอ ถร่อพ็อน น้มว้ว เอ้อโรยู้ดึ่มี่เร็ง แหม่นเค่อไปฮิด
 เหวี้ยกทางไตรี กิ่งได้หม่าพ้ามกิ้น มือบุนบักบ้านโร หม้วนหลาย คีจื่อห
 ล่ายถะร่าย นำปราอิมเอิบ มีคัวมซุกค้อฮึน ผ้อเหมย์แหร่นล็กหลาน
 หม่าข้มกึ่งคีจื่อหลายๆ ได้พ้ามกิ้นค้อนำปรา แหน่นมือนี้ มือซ้อบค้ว

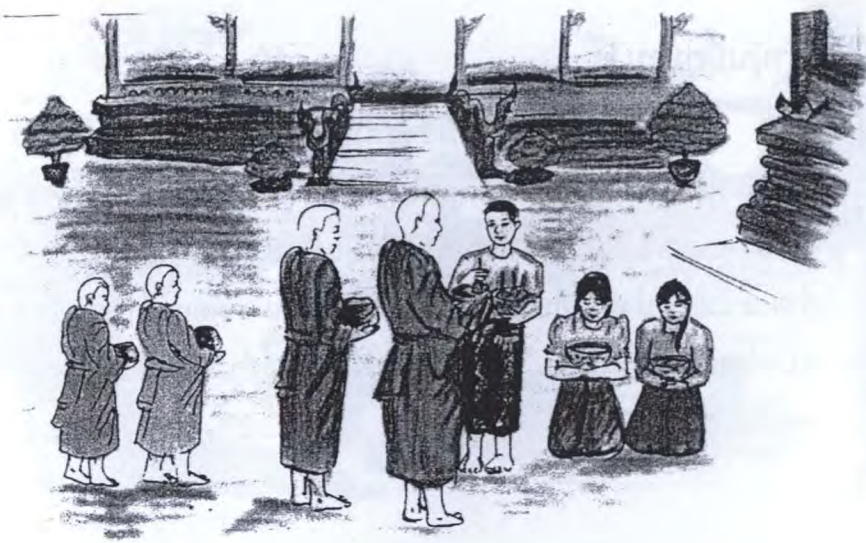
เอาบุญใหญ่บ้านเรา

บุญบ้านเราตรงกับวันสงกรานต์ทุกปี พ่อแม่พาลูกหลานไปไหว้ ปู่ย่า ตายาย รดน้ำ ขอพรท่านให้มีความสุข ใครไปทำงานต่างถิ่น ก็ได้กลับมา
 พบกัน ในวันบุญบ้านเรา สนุกมาก ดีใจจริงๆ หน้าตาสดใส อิมเอิบทุกๆ คน ที่ได้กลับมาบ้าน พ่อแม่เห็นลูกหลานาเยี่ยมมาหา ก็ดีใจมากๆ ทุกคนได้
 อยู่กันพร้อมหน้า ในวันครอบครัว

เรื่อง พ่อใหญ่อบเชย เอกจักรแก้ว

เขียน สุจิตรา คະษาวงค์

วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

ฮิดบุนจอบาคันนี้กัน

บ้านแรกโร้นับที่อสาชหน้าพุด แลวคอยงันบุนชังกัน แดหล้อมมือ
มอ โร้ถรัมเถร็องไปจอบาคันนี้กัน ลึกหล่านหมาแดฮิดเหวียกทังใคร
ตางจ้งวัดไฮ้กะกุงเถ็บ ได้พำมกัน ปะฮันกึ่งหลายเถร้าย ซาล้าลั้งบีกา
ฮินหนั่งจันหรั้ม ใ้โร้ย้องกันไปจอบาค อุ้ทิดชวณกัซัน เอ้อพ่อเหม้ เจ้า
ไ้คลั้งตำ ทิววไ้คล้มปรายไปแลว เจ้ากัมนายเว้นกะดี อุ้ทิดเอ้อค้อฮันฯ
โร้ไ้คฮิดบุน กั้มมีคัวมชุกจ้อหลาย

ทำบุญตักบาตรด้วยกัน

บ้านแรก นับถือศาสนาพุทธ เสร็จจากคบบงันบุญสงกรานต์แล้ว รุ่งเช้าเราเตรียมของไปใส่บาตร ลูกหลานกลับจากที่ทำงานต่างจังหวัด หรือ
กรุงเทพฯ ได้มาพบเจอกัน ผู้คนมากมาย ศาลาหลังใหญ่ คนนั่งเต็ม พวกเราใส่บาตร อุทิศส่วนกุศล ให้แก่ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ลูกหลาน ที่ล่วงลับไป
แล้ว พร้อมเจ้ากรรมนายเวรก็ดี อุทิศให้ทุกท่าน เราได้บุญก็มีความสุขใจมาก

ก่อนใส่บาตรทุกครั้ง จับโน่นจับนี้ จะได้เซ็ดมือให้สะอาด ให้สะอาดทั้งของใส่บาตร ทั้งจิตใจ และมีเรา ผู้เฒ่าบอกว่า จะได้บุญกุศลมากมาย
โมทนา สา..ธุ

เรื่อง ลุงเวียง ชัยปัญหา
เขียน สุจิตรา คະษาวงค์
วาดภาพ นิตยา เอกจักรแก้ว

แรกกั้นหล่อนอ้อมบ้าน

จอภาคเชือหล้อม ญ้าคู้เสี้ยนเกาแลว hraung จะหันห้องมือแลวบุญ กิ่งช้องกั้นคั้งโค แรกกั้นหล่อน แรไปอ้อมบ้าน หม่วนย้มทายโหล่ เตื่อหนึ่ง มีตรวงเล็งตรวงหรว่ง มีแขง มีเค้น กะจ๊ับปี มีปะฮุ้นหล้องเพ็ง หล่ายแอ้งโต้ยกั้น คั้งหม่วน แดเจียนคั้งจื่อเถร้าย กิ่งแคปัดไจ้ เอาหมาเถหว่ายญ้าคู้ กั๊บเอาหมาบ้มลึงวัดวาไ้ไ้แรกรไ้ไ้ละ ผีนวงเอ๊ย

แห่กัณฑ์หลอนรอบหมู่บ้าน

หลังจากพระฉันเช้าเสร็จในวันเลิกบุญ ก็จะพากันเตรียมตั้ง ขบวนแห่กัณฑ์หลอน สนุกส่งท้ายอีกครั้ง บางคนยังต้องการความสนุก ครีกครื้นอีก แต่ความตั้งใจจริงของวันนี้ ในทุกๆ ปี ก็จะแห่กัณฑ์หลอน เพื่อรับบริจาคปัจจัย มาถวายพระ และบำรุงวัดวาศาสนา ให้เจริญงอกงาม โดยแห่ไปรอบหมู่บ้าน

ในความหมายของคำว่า "กัณฑ์หลอน" กัณฑ์ คือ กัณฑ์เทศน์ อาจจะเป็นสิ่งของเครื่องใช้สำหรับพระสงฆ์หรือเณร หรือเป็นเงินก็ได้ที่เรานำไปถวายพระรูปใดรูปหนึ่ง หลังจากเทศนาจบในวันนั้น ส่วนคำว่า "หลอน" ในภาษาถิ่นของเราก็คือ เอาให้, ทำให้ โดยที่เจ้าตัวหรือผู้รับไม่รู้ตัวมาก่อนรวมความแล้วก็คือ ถวายกัณฑ์เทศน์ให้พระนั้นๆ โดยที่ท่านไม่รู้มาก่อนว่า ท่านจะได้ขึ้นนั่งธรรมมาดย์เพื่อเทศนา ซึ่งเรียกว่า "กัณฑ์หลอน" สืบต่อมา

แต่ในปัจจุบัน การแห่กัณฑ์หลอนในแต่ละครั้ง ก็ได้รับปัจจัยมาพอสมควร ญาติโยมจึงแบ่งถวายให้พระเณรทุกรูปในวัด ไม่จำกัดว่าพระจะได้เทศน์หรือไม่ก็ตาม ส่วนที่เหลือก็เก็บไว้เป็นเงินส่วนกลาง เพื่อบำรุงวัดศาสนาสืบต่อไป แต่ก็ยังเรียกขานขบวนแห่นี้ว่า "แห่กัณฑ์หลอน" อยู่จนถึงปัจจุบันนี้

เรื่อง เวียง ชัยปัญญา

ลีลาต ชัยปัญญา

เขียน สุจิตรา ศะลาหงษ์

วาดภาพ โยธิน เอกจักรแก้ว